

Begrijpelijk had Frits de Lange geen behoefte aan het afscheidscours

ADRI VERMAAT

Natuurlijk was hoogleraar Frits de Lange blij met de aandacht van Trouw voor zijn nieuwe boek 'Heilige Onrust' in Letter & Geest van 27 mei. De kop 'Er is maar één leven. Dit.' noemde hij 'knap werk', maar het intro bij zijn essay beviel hem minder.

Die zinnen waren: 'Eerst nam hij afscheid van de persoonlijke God. Nu zegt de protestantse hoogleraar Frits de Lange de hemel vaarwel.' De redactie refereerde aan een eerdere, spraakmakende bijdrage van De Lange - 'God, maar dan anders' - in Trouw van 17 september 2005.

Beide zinnen stoorden De Lange. 'Het essay gaat helemaal niet over afscheid van de persoonlijke God en de tweede zin dekt inhoudelijk niet de lading', zegt hij. 'De inhoud gaat over hoe geloof in een hiernamaals functioneert, niet over of de hemel bestaat.' Het essay houdt volgens hem een pleidooi voor aards leven en geloven, alsof de hemel niet bestaat. 'Ik ontken het bestaan van een hiernamaals

hier ook niet, maar zeg letterlijk dat ik wat dat betreft agnost ben: ik weet het gewoon niet. Ik kan mij geen voorstelling meer maken van een hemels Jeruzalem.'

Na de publicatie sprak hij de chef van Letter & Geest aan op de volgens hem 'merkwaardige en ongelukkige framing' in de inleiding. De chef bevestigde dat het een verwijzing inhield naar het stuk van twaalf jaar geleden. Op het digitale platform Nieuw Wij herhaalde De Lange hierna dat hij 'hoogst ongelukkig' was met het 'typische afscheidscours: wat hou je nu 'nog' over'?

Lezers reageerden op zowel de kop 'Er is maar één leven. Dit.' als op het intro. 'Dat De Lange de hemel vaarwel heeft gezegd, blijkt niet uit het artikel', mailde een van hen. In een opiniebijdrage ging een promovenda aan de protestantse theologische universiteit in hoofdlijnen in op de publieke getuigenis van De Lange dat hij niet in een persoonlijke God gelooft. 'Ja, ik geloof dus, in tegenstelling tot De Lange, wel in een persoonlijke God die mij aanspreekt en die ik kan ontmoeten.'

Onder verscheidene lezers maakte verwarring over het intro plaats voor onvrede toen de redactie Opinie de discussie na een week afrondde. Een lezeres verweet haar dat zij met het essay een steen in de vijver had geworpen, maar kennelijk niet de impact ervan had begrepen. Die lezerspijn zat 'm mede in Trouw-columnisten die in het wel of niet bestaan van een hemel een uitdaging hadden gezien. 'Zo houdt Trouw zijn eigen clubje wel aan het werk', ging lezeres voorbij aan het gegeven dat columnisten zelf hun onderwerp bepalen. De vijf lezersbrieven die de krant naar aanleiding van De Lange's essay haalden, deden

echter zuinig aan.

De chef van Letter & Geest begrijpt dat Frits de Lange niet wil worden 'geframed'. 'Maar ik vind het ook niet gek dat we hem kort introduceerden', zegt hij. Wat het afscheid van de hemel voor De Lange precies behelst en wat niet, kreeg de lezer in het essay te lezen, betoogt de chef. 'De een zal denken dat dit afscheid nogal meevalt, de ander voelt zich de hemel ontnomen. Wat uiteindelijk meer over de lezer dan over de auteur zegt.'

Een korte intro paste volgens de chef bij de chique vormgeving en bij de compacte kop. Daar valt over te twisten. Kop en intro - samen 25 woorden - namen een hele pagina in beslag. Een tweede pagina werd vrijwel gevuld met een roos. De opmaak was rustig en sprong vanwege de kleuren toch meteen in het oog. Zonder afbreuk te hoeven doen aan deze vormgeving was De Lange meer tot zijn recht gekomen als zijn belangrijkste theologische bespiegelingen uit het verleden in iets breder kader waren meegenomen.